

Konferencijos „Žmogaus teisės Lietuvoje: gerovė ar jos iliuzija?“

REZOLIUCIJA

*Lietuvos Respublikos Seimas
2016 m. gruodžio 12 d.*

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje ir tarptautiniuose žmogaus teisių dokumentuose yra įtvirtintos pagrindinės piliečių teisių ir laisvių garantijos. Lietuvos valstybė yra ratifikavusi svarbiausias tarptautines konvencijas, garantuojančias Lietuvos piliečiams jų teisių ir laisvių apsaugą. Tačiau daugelis Konstitucijos ir ratifikuotų tarptautinių teisės aktų nuostatų, laiduojančių žmogaus teisių apsaugą, nėra tinkamai įgyvendinamos, valstybės institucijos ignoruoja pamatines žmogaus teises (žmogaus gyvybės ir orumo apsauga, teisė gyventi sveikoje aplinkoje ir kt.), socialines ekonomines teises arba nustato netinkamus žmogaus teisių įgyvendinimo prioritetus. Valstybė iki šiol nesukūrė saugių sąlygų savo piliečiams gyventi ir dirbti savo šalyje, gilėjančią socialinę atskirtį lydi politinė atskirtis. To pasekmė - nevaldoma emigracija ir kritinė demografinė šalies būklė.

Konferencijos „ŽMOGAUS TEISĖS LIETUVOJE: GEROVĖ AR JOS ILIUZIJA?“ dalyviai pareiškia, kad turi būti užtikrinamos visos svarbiausios konstitucinės teisės ir laisvės visiems piliečiams ir ragina Lietuvos Respublikos Seimą, Lietuvos Respublikos Prezidentę ir Vyriausybę:

1. Nedelsiant suvaldyti masinę Lietuvos gyventojų emigraciją ir tuo tikslu pakeisti ir papildyti ilgalaikę Lietuvos pažangos strategiją, kad joje masinės Lietuvos gyventojų emigracijos suvaldymas ir šalies demografinės būklės problemos taptų valstybės prioritetiniu uždaviniu.
2. Ryžtingai ir neatidėliotinai mažinti gyventojų skurdą ir socialinę atskirtį, keičiant apmokėjimo už darbą ir mokesčių sistemas, užtikrinant teisinį ir socialinį žmonių saugumą;
3. Sudaryti saugias teises ir ekonomines sąlygas piliečiams kurti šeimas, auginti vaikus ir gyventi savo šalyje. Tuo tikslu sustiprinti įstatyminę šeimos ir santuokos (kaip Tautos ir valstybės gyvybingumą bei istorinį išlikimą laiduojančio) instituto apsaugą.
4. Įvertinant sudėtingą geopolitinę Lietuvos valstybės padėtį, padidinti finansavimą krašto apsaugai 2017 metais iki 2 proc. BVP. Tuo tikslu riboti politinių partijų, atsakingų už 2004 m. ir 2012 m. Lietuvos prisiimtų įsipareigojimų finansuoti krašto apsaugą nevykdymą, finansavimo iš valstybės biudžeto.
5. Įgyvendinti realią savivaldą esmingai keičiant Savivaldos ir Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymus, kurie leistų vietos bendruomenėms kelti kandidatus savivaldos rinkimuose, rinkti seniūnus, turėti pajėgius savivaldybių biudžetus bei galimybes disponuoti savo lėšomis ir kt.
6. Sustiprinti LR Konstitucijoje įtvirtintą piliečių teisę tiesiogiai dalyvauti valstybės valdyme. Tuo tikslu sumažinti reikalavimą referendumui inicijuoti surinkus ne 300 tūkst., bet 150 tūkst. rinkėjų parašų.
7. Užtikrinti nevaržomą tikėjimo ir įsitikinimų reiškimo laisvę. Tuo tikslu per LRT tarybą garantuoti nacionalinio transliuotojo darbo kontrolę, kad nacionalinis transliuotojas užtikrintų konstitucinę piliečių žodžio, įsitikinimų ir informacijos laisvę, pažiūrų įvairovę LRT nešališkumą ir objektyvumą.
8. Stabdyti viešoje erdvėje plintančias patyčias ir asmens nekaltumo prezumpcijos pažeidimus. Tuo tikslu padidinti asmenų atsakomybę už tyčinį kito asmens žeminimą ar pasityčiojimą iš jo, už Lietuvos valstybę reprezentuojančių institucijų menkinimą ir niekinimą.

9. Įtvirtinant visuotinės, lygios, tiesioginės rinkimų teisės pirmenybę, parengti naują LR Seimo rinkimų įstatymą, nustatant, kad Seimo narys gali būti renkamas tik vienmandatėje arba daugiamandatėje rinkimų apygardoje.
10. Inicijuoti LR Konstitucijos 103 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą, kad Konstitucinio teismo teisėjai būtų renkami visuotiniuose rinkimuose, apribojant jų kadenciją ne ilgesniu kaip 4-5 metų laikotarpiu.
11. Suteikti piliečiams teisę tiesiogiai kreiptis į Konstitucinį Teismą.
12. Pašalinti esminius suvaržymus, trukdančius vystyti pilietinei visuomenei. Tuo tikslu pakeisti LR Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymą, pašalinant iš jo nuostatas, prieštaraujančias 2007 m. spalio 10 d. Europos Tarybos Ministrų Komiteto rekomendacijoms (CM/Rec (2007) 14) „Dėl nevyriausybinių organizacijų teisinio statuso Europoje“.
13. Užtikrinti JT EKK konvencijos „Dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimančioms sprendimams ir teisės kreiptis į teismus aplinkos klausimais“ (Orhuso konvencijos) vykdymą ir tuo tikslu įkurti Seime Orhuso konvencijos įgyvendinimo laikinąją darbo grupę.
14. Užtikrinti konstitucinę piliečių teisę į kultūros vertybes, kultūros paveldo išsaugojimą ir teisę laisvai dalyvauti kultūriniame gyvenime. Tuo tikslu imtis priemonių, kad Lietuvos Respublika prisijungtų prie Europos Tarybos 2005 m. Kultūros paveldo vertės visuomeninių pagrindų konvencijos (Faro konvencijos).
15. Užtikrinant teismų darbo viešumą ir jų ryšį su piliečiais Teismų įstatyme įtvirtinti visuomenės teisę dalyvauti teisingumo vykdyme - teismuose įtvirtinti tarėjų arba prisiekusiųjų institutą.
16. Stiprinti visuomenės kontrolę ir jos dalyvavimą valstybės valdyme. Tuo tikslu, pritaikant esamas informacines sistemas bei diegiant naujas informacines ir ryšių technologijas, įstatymu įteisinti valstybinės ir vietos valdžios institucijų pareigą viešai skelbti visus dokumentus (atlikus privalomą nuasmeninimą) nesusijusius su valstybės ar tarnybos paslaptimis.
17. Pašalinti faktinę mokslininkų bei visų aukštojo mokslo ir švietimo darbuotojų diskriminaciją, susijusią su neadekvačiu apmokėjimu už darbą, jų teisinėmis ir socialinėmis garantijomis, neindeksuojamomis mokslininkų pensijomis. Kad būtų užtikrinta universitetų autonomija, vidinė demokratija, akademinė laisvė, pašalinti LR Konstitucinio Teismo nurodytus ir iki šiol išlikusius Lietuvos aukštojo mokslo įstatyme esančius prieštaravimus Konstitucijai. Likviduoti mobingo apraiškas aukštojo mokslo ir švietimo institucijose.
18. Priimti LR Seimo veiklos įstatymą, nustatantį Seimo nario teises, pareigas ir veiklos garantijas, šio įstatymo projektą plačiai apsvarsčius žiniasklaidoje.
19. Vadovaujantis valdžių atskyrimo principu, atsisakyti praktikos skirti Seimo narius Ministrų pirmininku ar ministru.
20. Išplėsti piliečių teisinį švietimą ir jų galimybes gauti nemokamas teises paslaugas bei konsultacijas, formuoti visuomenės teisinę kultūrą ir gilesnę žmogaus teisių pažinimą, įsteigiant Piliečių patarimų biurus bei kitas valstybės finansuojamas institucijas, įtraukiant į jų veiklą nevyriausybinių organizacijų atstovus.